

SJEĆANJA ANTONA BAUERA

ANTON BAUER, najstariji geodet Geodetske udruge Županije primorsko-goranske, rođen 12. siječnja 1903. u Fari, selu na Kupi sa slovenske strane, 3 km nizvodno od Broda na Kupi gdje sada živi. U mirovini je od prosinca 1968., ali je još uvijek aktivan u struci. Živahan i veseo ispričao nam je ovo:

Roditelji su mi bili iz Kuželja: majka iz hrvatskog Kuželja, a otac iz slovenskog Kuželja, tako da sam po majci Hrvat, a po ocu Slovenac. Živjeli smo u Fari, općina Kočevje, gdje sam se i ja rodio kao treće dijete. Otac mi je bio poštari, a imali smo i jednu malu trgovinu u Fari pa smo relativno dobro živjeli iako nas je bilo puno – jedanaestero djece. I gotovo su se svi školovali.

Osnovnu školu, šest razreda završio sam u Fari, a nižu gimnaziju, koja je trajala četiri godine, u Kočevju. Nakon niže gimnazije nastavio sam školovanje u klasičnoj višoj gimnaziji u Ogulinu, a posljednje dvije godine bio sam u Ljubljani, također u klasičnoj gimnaziji. Poslije mature upisao sam na Prirodoslovnom fakultetu u Ljubljani botaniku i zoologiju, ali sam uskoro morao prekinuti studij jer mi je umro otac, pa sam se vratio kući. Tada sam odslužio i đački vojni rok od devet mjeseci. Bio sam u Bileći, kao prva generacija škole za pričuvene pješadijske časnike. Potom sam se opet vratio u Faru.

Jednom su u Faru došli mjernici, Česi, da bi snimili i meliorirali močvarno zemljište uz Kupu. Ja sam im, naravno, bio dobrodošao pomagač – figurant. To je bio moj prvi kontakt s geodezijom i odmah mi se ta struka jako sviđjela jer je bila u stalnoj vezi s prirodom. Moje su zanimanje podržavali i mjernici, govoreći da je to dobra i zanimljiva struka. Nama su i prije dolazili mjernici parcelirati šumu, ali su to uvijek bili Česi. Drugih mjernika nije bilo. Kada se u Tehničkoj srednjoj školi u Zagrebu 1928. godine otvorio Geodetski odsjek, odmah sam se upisao, bez kolebanja. Školovanje je trajalo četiri semestra, odnosno dvije godine. Nakon prve godine imali smo terensku praksu na izmjeri Skoplja. Na kraju druge godine najprije smo polagali diplomski ispit, a zatim sam išao na obveznu praksu na izmjeru Umke kraj Beograda. Tek nakon toga mogla se podignuti diploma jer je ocjena iz prakse bila posebno iskazana. Iz prakse sam dobio najbolju moguću ocjenu – odličan, a inače sam diplomirao s dobrim uspjehom.

Po završetku školovanja dao sam molbu za stalnu službu, ali u Hrvatskoj. Nisam htio ostati u Srbiji iako me šef sekcije u Umci (Depolo) nagovarao da radim kod njih. Uskoro sam dobio rješenje za rad u Katastarskoj upravi u Benkovcu pa sam u prosincu 1930. stupio u službu. Šef mi je bio Petar Vulić, koji je završio višu geodetsku školu u Grazu i imao titulu inženjera. U Benkovcu sam bio samo godinu dana jer sam dobio malariju, pa sam tražio premještaj u Ogulin. Doznao sam bio da je u tamošnjem katastru slobodno jedno mjesto.

Državni se ispit tada polagao u Beogradu. Trajao je pet dana. Od nas tridesetero, ispit je položilo samo petnaestero. Nakon državnog ispita dobio sam zvanje diplomirani geometar, odnosno viši geometar. Poslije su sve nas koji smo imali maturu preveli iz 8. činovničkog razreda u 6. razred u zvanje geodeta, tj. u višu školsku spremu. Naime, u srednju se geodetsku školu moglo upisati i sa šest razreda gimnazije, ali za zvanje geometra u 8. razredu.

Ubrzo nakon dolaska u Ogulin proradila mi je jedna "veza" pa je i moja supruga premještena tamo za učiteljicu. Život je dalje teкао četiri godine mirno, do dana kada se u Uredu pojavio inspektor Ivon iz Zagreba i savjetnik Omerzo iz Generalne direkcije u Beogradu. Odmah su zatražili da im pokažem sve što sam radio posljednju godinu dana. To su detaljno pregledali interesirajući se za sve pojedinosti. Tada mi savjetnik reče da se u Čakovcu otvara katastarska uprava za Međimurje, za kotare Čakovec i Prelog, i da su odlučili da ja idem tamo za šefa.

Nakon osam dana dobio sam dekret za premještaj pa sam otišao u Čakovec. Tamo sam se javio predsjedniku općine, koji mi je rekao da je već sve spremno, da je u Starom gradu Zrinskih uređeno pet soba i da će mi dati kamion za prijevoz katastarskog operata iz Varaždina. Kad sam došao u katastar u Varaždin, gdje je tada bio šef Goldoni, sve je već bilo pripremljeno, trebalo je samo utovariti u kamion i prevesti u Čakovec. Bio je to kompletan operat, od planova pa nadalje, za 110 katastarskih općina. Pola je općina imalo staru izmjeru iz 1820, a pola je imalo novi operat iz 1910. godine sve na mađarskom jeziku. Kada je nakon nekoliko mjeseci došao savjetnik Omerzo, pitao me je kako ide. "Nikako", odgovorio sam. "Vidite koliko nas ima". A bila su tada u uredu osim mene još dvojica katastarskih referenata pripravnika. Ubrzo su u ured došla još trojica geometara pa je osnivanje novih katastarskih operata krenulo znatno brže.

Odvojeni život od supruge nije mi odgovarao. Jedanput – dvaput mjesečno putovao sam u Ogulin pa sam se prilikom čestih inspekcija tužio na odvojeni život. Kad sam ipak išao u rodni kraj, nagovarao sam bilježnike u Delnicama i Brodu na Kupi da zatraže osnivanje katastra u Delnicama, što su oni i učinili. Konačno je ukazom Ministarstva financija iz Beograda osnovana katastarska uprava u Delnicama, a ja sam bio postavljen za šefa. Bilo je to 1. prosinca 1938.

Iz katastra u Sušaku, gdje je šef bio Arnerić, preuzeo sam planove, indikacione skice, klasičenja i zemljišnike. Sve drugo morao sam preuzimati od bilježnika u općinama jer su oni držali i održavali pisani dio katastarskog operata: posjedovne listove, sumarnike, očevidnike, rasporede za razrez poreza i drugo. Tada su općine bile: Delnice, brod na Kupi, Skrad, Brod Moravice, Mrkopalj i Fužine. U početku sam bio sam, a poslije sam dobio jednog katastarskog referenta iz Petrinje, ali je taj odmah zatražio premještaj. Tada sam počeo tražiti pogodnje ljude iz Delnica. Tu je postojala građanska škola, kao niža gimnazija, pa su svršeni učenici te škole mogli raditi kao katastarski referenti. Odabrao sam dvojicu, naučio ih provoditi promjene pa su oni radili u kancelariji, a ja sam po potrebi išao na teren. Poslije su došli i drugi geometri pa sam mogao raditi i veće poslove.

Obitelj Thurn-Taxis ili kako su je naši ljudi nazivali Turintaksa imala je patronatsko pravo nad crkvama u brodskoj gospoštiji, tj. morala ih je održavati. Isto je tako obitelj Giecy imala tu obvezu prema crkvama na čabarskom području. Da se izvor prihoda za održavanje crkava ne bi ugasio, bilo je dogovoreno još za vrijeme Kraljevine Jugoslavije da se svakoj crkvi dodijeli određeni dio njezine šume, koji bi bio dostatan da se crkva i nadalje održava iz prinosa te šume. To je bilo obično oko 15 jutara. Kao član komisije kojoj je to bio zadatak, vršio sam parcelacije šumskog zemljišta, nakon čega je započela dodjela šumske parcele pojedinim crkvama. Na čabarskom je području to dovršeno, a na delničkom nije. Tu je bio određen šumski kompleks kraj Kupjaka da se dodijeli crkvama, ali su se seljani pobunili tvrdeći kako je to njima obećano. Stvarno su imali kod sebe neku parcelaciju, koja nije bila provedena, a niti su oni bili u posjedu šume. Međutim, ta je prepirka otegnula postupak, došao je Drugi svjetski rat i tako je sve propalo. Zato su crkve u Brodu na Kupi, Brod Moravicama, Delnicama i drugdje ostale bez svoje šume, odnosno bez sredstava za održavanje.

Za vrijeme II. svjetskog rata tu su bili Talijani. Radili su samo u kancelariji, jer su oko bili partizani, a oni nisu dali da se bilo što vani mjeri. Poslije sam stjecajem okolnosti i ja otišao u partizane, ali ne kao borac već kao tehnički referent u Kotarskoj gospodarskoj komisiji. Imali smo puno posla osobito nakon kapitulacije Italije. Tada su se počeli vraćati zarobljenici iz talijanskih logora, ali se nisu imali kamo smjestiti jer su mnoge kuće bile popaljene i srušene. Bili su popaljeni i Čabar, Gerovo i druga mjesta. Mi smo im najprije gradili barake za stanovanje, ali smo kasnije urbanizirali i parcelirali cijela sela pa su ljudi sami gradili kuće. Formirali smo građevinske parcele bez obzira na vlasništvo, tako da su sela lijepo uređena, osobito Tršće i Mrkopalj.

Najviše je posla bilo poslije rata, kada se provodila agrarna reforma i prije nacionalizacije. Prije je svako selo imalo zemljišnu zajednicu i odbor koji je upravljao tom zemljom. To su bili seoski pašnjaci i šume, koje je imalo svako selo kao svoje. Kad se načulo da će se sve nacionalizirati, savjetovao sam odborima da se podijele i na terenu postave međe, a mi ćemo im to snimiti, napraviti diobu pa će sve ostati njihovo vlasništvo. Tako su u Kuželju podijelili među sobom kompleks od 5–6 ha, a mi smo im napravili sve ostalo, pa je to zemljište i danas njihovo vlasništvo. Isto sam napravio u Mrkoplju, Staroj Sušici, Crnom Lugu i Sungeru. Ostalima, koji nisu poslušali moj savjet sve je oduzeto i prepisano kao općenarodna imovina.

Kad je 1945. konfiscirana imovina kneževske obitelji Thurn-Taxis oduzet je među ostalim i golemi šumski kompleks. Unutar tog kompleksa nalazile su se mnoge sjenokoše koje su se dodjeljivale siromašnim obiteljima. Prije rata bio je izvršen ispravak granica tih sjenokoša jer su one napredovanjem šume bile smanjene. Ja sam prije dodjele pojedine sjenokoše granicu parcele vratio na staro stanje, tako da su ljudi dobili i sjenokošu i malo šume oko nje.

Godine 1947. brzojavno sam bio premješten u Buje. Bilo nas je oko 30 geometara, četiri gruntovničara i jedan sudac. Dijelili smo zemlju seljacima, kmetovima tršćanskih grofova. Koliko je bilo članova obitelji, toliko smo hektara zemlje davali. Svaki je od nas imao jednu katastarsku općinu. Ja sam bio u Savudriji i u Novigradu. Cijeli dan smo mjerili, navečer crtali, kartirali, napravili skicu mjerenja i prijavni list i to dali sucu. On je odmah diktirao rješenje za gruntovnicu i kroz noć je sve bilo gotovo. Ostao sam tamo tri mjeseca.

Ne sjećam se točno je li to bilo 1954. ili 1955., nivelirao sam delnički vodovod od izvora Kupice dolje do Išenice. Tu voda okreće dinamo koji daje struju za pumpe što tjeraju vodu natrag gore na Japlenški vrh kraj Delnica.

Prije odlaska u mirovinu istrasirao sam 13 vodovoda za sela uz Kupu. Također sam trasirao trasu 35 kilovoltnog kabela Delnice-Mali Lug kraj Gerova u dužini od oko 22 km.

Inače su mi specijalnost šumske međe. Po tome me svi znaju u cijelomu Gorskom kotaru. Za vrijeme rata je dosta ljudi stradalo, mnogi su se odselili. Ti koji su sada stasali ne znaju gdje su im međe. A u šumi je teško naći među i prepoznati je. Još sam u Ogulinu, od jednog šumara koji je išao u mirovinu kupio mali instrument s busolom "Frami". Ima podatak od 2 minute i to je za mene dovoljno. S tim sam instrumentom sve međe postavio. Tu čitam i kut na limbu i azimut, a kartiram na milimetarskom papiru. Ma, sve se složi da je milina!

U mirovinu sam otišao 1. prosinca 1968., ali sam odmah dignuo ovlaštenje u Čabru. Radio sam uglavnom šumske međe i manje parcelacije. Posljednji elaborat predao sam 25. lipnja 1995. godine. Bila je to parcelacija, dioba zemljišta po sudskoj presudi, kraj crkve u Turkama, selo hrvatsko.

U geodetskom sam društvu, odnosno Udruzi, oduvijek. Valjda od osnutka. Nisam bio baš aktivan član. Išao sam na godišnje skupštine i naše izlete. Nekih se dobro sjećam, osobito onog u Rim i onih, kod nas, u Gorskom kotaru. "Geodetski list" redovito dobivam i rado pročitam pokoji članak.

Draško Maršanić